

LOPPURAPORTTI

Karanteenihautomon rakentaminen Isojoelle

Hankenumero: 429248
Dnro: 1181/3516/2004)
Hankkeen toteuttajat: Vanhakylän Kalanviljely Oy
Österbottens Fiskarförbund rf
Kalankasvatus Pekka Vääräniemi
Yhteyshenkilö: Jyrki Latvala / Vanhakylän Kalanviljely Oy
Osoite: Ojanperäntie 19
64810 Vanhakylä
Hankkeen toteutusaika: 12.3.2004 – 31.12.2006

1 Taustaa

Vanhakylän Kalanviljely Oy, Österbottens Fiskarförbund rf sekä Kalankasvatus Pekka Vääräniemi hakivat 10.3.2004 päivätyllä hakemuksella avustusta karanteenilaitoksen rakentamiseksi Isojoelle. Hakemuksen mukaiset kustannukset olivat ilman arvonlisäveroa 131 500 euroa. Pohjanmaan TE-keskus myönsi 4.6.2004 (Dnro 1181/3516/2004) avustusta Vanhakylän Kalanviljely Oy:lle karanteenilaitoksen rakentamiseksi Isojoelle enintään 131 500 euroa sekä 58 500 € hankeen lisäkustannuksiin ja 38 000 € hankkeen loppuunsaattamiseksi (liitteet 1-3).

2. Hankkeen yhteistyötahot

Hankkeen etenemisen varmistamiseksi hankkeen toteuttajatahot (Vanhakylän Kalanviljely Oy, Österbottens Fiskarförbund rf sekä Kalankasvatus Pekka Vääräniemi) sekä Pohjanmaan TE-keskus, kalatalousyksikkö pitivät neuvotteluja joissa käytiin läpi hankkeen etenemistä sekä kartoitettiin karanteenilaitoshankkeen ogelmakohтия ja mietittiin yhteisesti etenemistapoja (liitteet 4 ja 5).

3. Keskeinen toiminta hankkeen toteutusaikana

Hankesuunnitelman toteuttaminen aloitettiin heti rahoituspäätöksen tultua. Ennen varsinaisiin rakennustöihin ryhtymistä selvitettiin rahoituspäätöksessä mainittujen ehtojen ja vaatimusten täyttäminen. Neuvottelut Isojoen kunnan kanssa maa-alueen vuokrauksesta sekä rakennushankkeessa tarvittavien luotosten varmentamiseksi venyivät yli kesäkuukausien. Karanteenilaitoksen suunnittelijaksi valittiin KalaVesi Oy Myrskylästä. Rakennuspiirustusten valmistuttua haettiin rakennuslupaa jonka saaminen kesti yli kuukauden. Karanteenilaitos sijaitsee Lapväärtin-Isojoen valuma-alueella joka on Natura –aluetta joten ennen rakennusluvan myöntämistä kuultiin myös paikallista ympäristökeskusta. Karanteenihautomon rakennuslupa myönnettiin 17.11.2004.

Rakennustyöt aloitettiin 18.11.2004 jolloin rakennettiin hautomon perustukset sekä seinä- ja kattorakenteet niin että hautomon harjakaiset pidettiin 10.12.2004. Hautomorakennuksen tulevat ja lähtevät viemäröinnit on tehty sekä osin vesitysjärjestelmät pohjavedelle. Riittävän pohjaveden varmistamiseksi jouduttiin poraamaan kaksi pohjavesikaivoa joista toinen sijaitsee hautomon vieressä ja toinen noin 500 metrin päässä hautomosta. Karanteenihautomon kerrosala on 151 neliötä sisältäen varsinaisen haudontaosaston, vedenkäsittelytilat sekä kylmä- ja lämminvaraston.

4. Saavutetut tavoitteet suhteessa hankesuunnitelmaan

Hankkeelle asetetut tavoitteet saavutettiin hankesuunnitelman mukaisesti. Karanteenilaitos on täydellisessä käyttövalmiudessa ottamaan vastaan syksyllä 2006 saapuvia mätieriä.

Hankkeen aiheuttamien kustannusten etukäteisarviointi osoittautui huomattavan vaikeaksi ja siten kustannusarviota jouduttiin tarkistamaan hankeaikana. Hankkeen arviointeihin suunnittelu- ja toteutuskustannuksiin on ennalta arvaamattomasti vaikuttanut se ettei Suomessa ole aiempaa kokemusta tämän kaltaisen hankkeen toteutuksesta vaan hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa joudutaan yhdistelemään usean eri tahon tietämystä. Tarkentuneiden hankesuunnitelmien, täydentävien selvitysten ja osittaisesta koekäytöstä johtuen (jopa muutaman päivän äkilliset ja jyrkät säätilanmuutokset aiheuttivat ennalta arvaamattomia ongelmia, jyrkät säätilanmuutokset saattavat johtua alueella siitä, että paikka sijaitsee ns. pienimuotoisessa jokikanjonissa) sekä karanteenilaitoksen toiminnan varmistaminen vastaamaan ministeriön vaatimuksia (MMM 1087/1998) aiheuttivat ennalta arvaamattomia kuluja. Tämän takia jouduttiin hankkeelle anomaan kahdesti lisärahoitusta.

Osin kustannuslaskelmien muuttumisen vuoksi hankkeelle anottiin jatkoaikaa vuoden 2006 loppuun saakka. Suurimpana syynä tähän oli karanteenilaitoksen koekäytössä ilmenneiden suunnitteluvikojen ja puutteiden korjaus sekä yllättävien olosuhde muutosten aiheuttamat epävarmuudet jotka hallettiin poistaa.

Isojoella 11.4.2006

Jyrki Latvala

Liitteet: 1. Hankesuunnitelma 10.3.2004
2. Hankesuunnitelma 10.12.2004
3. Hankesuunnitelma 17.11.2005
4. Pöytäkirja 1.12.2003
5. Pöytäkirja 17.11.2005

Hankesuunnitelma karanteenihautomon rakentamiseksi Kristiinankaupungin Isojoelle

1 Taustaa

Siika on Suomen merialueen tärkeimpiä ammattimaisen kalastuksen kohteita. Vuonna 2001 ammattikalastuksen siikasaalis merestä oli 882 tonnia ja saaliin arvo 2,6 miljoonaa euroa (Rktl:n julkaisu ammattikalastus merialueella 2001). Saaliin arvolla mitattuna siika oli silakan jälkeen tärkein saalislaji ammattimaiselle kalastukselle. Lisäksi siika on suosittu virkistyskalastuskohde: vapaa-ajankalastuksen siikasaalis mereltä oli vuonna 2000 944 tonnia. Merialueella tärkein siiankalastuksen kohde on Pohjanlahti jonka osuus ammattikalastuksesta oli 76 %.

Paikalliset siikakannat (suistosiika, saaristosiika ja jokikohtaiset siiat) ovat vaellussiian ja merikutuisten siian välimuotoja. Kasvu on samankaltaista kuin vaellussiialla mutta geneettisesti kannat ovat lähellä merikutuista siikaa. Paikalliset siikakannat ovat vakaita eivätkä vaella samoin kuin vaellussiiat syönnösalueelleen Saaristomerelle. Kalastukselle paikalliset siikakannat ovat tärkeitä, koska niiden kalastaminen on mahdollista pitkällä aikavälillä. Paikallisten siikakantojen kalastusaika on 1-2 kuukautta pitempikuin vaellussiian kalastusaika sen jälkeen kun vaellussiiat ovat kutuvaluksellaan ohittaneet Pohjanmaan rannikon. Vahvat paikalliset siikakannat lisäävät siikasaaliita kymmenillä tonneilla. Taloudellisesti arviolta yli 100 000 – 200 000 €.

Paikallisten siikakantojen elvyttämisellä on merkitystä ammattimaisen kalastuksen edellytysten turvaamisessa ja parantamisessa. Paikallinen, nopeakasvuinen siikamuoto tarjoaa vaellussiikaa ja karisiikaa paremmat mahdollisuudet ympärivuotiselle siiankalastukselle.

Pohjanmaan TE-keskuksen alueella on jo 1990 luvulta asti hoidettu alueellisia siikakantoja. Hoito- toimenpiteinä ovat olleet emokalastojen perustaminen ja sitä kautta paikallisten siikakantojen käyttö istutuksissa.

Kiristyneen kalatautilitilanteen vuoksi mädin kuljettaminen muualle pyyntialueeltaan on nykyisellään estynyt. Aikaisempina vuosina mäti on viety Rktl:n omistamaan Lautiosaaren karanteenilaitokseen, mikä ei enää tulevaisuudessa ota vastaan muita kuin Perämeren kalakantojen mätejä.

Edellämainitusta syystä Etelä- Suomea palveleva karanteenilaitoksen perustaminen olisi tärkeää. Karanteenilaitoksen avulla voidaan paikallisten siikakantojen hoitotyötä jatkaa riskittömämmin kuin nykyisellään ja varmistaa laadukkaan ja riittävän mätimäärän saaminen jatkokasvatukseen.

2 Tavoitteet

- * Toimia Eteläisen-Suomen (Kalajoelta etelään) karanteenilaitoksena
- * Turvata alueellisten siikakantojen elinvoimaisuus ja monimuotoisuus
- * Tukea ja turvata ammattimaisen siiankalastuksen edellytykset
- * Mahdollistaa tautivapaan ja taloudellisesti kannattavan siiankasvatuksen sisämaassa

Karanteenilaitoksen tavoitteena on toimia koko Eteläisen - Suomen (Kalajoelta alaspäin) mereisten kalalajien haudontapaikkana. Koskien lähinnä siikakantoja, joiden haudonta on aikaisemmin tapahtunut Rktl:n Lautiosaaren laitoksella. Keskeisimpiin tavoitteisiin kuuluu myös turvata laadukkaan ja tautivapaan mädin ja poikasten tuotto mereisistä kannoista, jotka voidaan siirtää sisämaahan turvallisesti jatkokasvatukseen.

Uuden karanteenilaitoksen avulla voidaan auttaa säilyttämään lajien monimuotoisuutta samalla noudattaen olemassa olevia kalojen ja mätien siirtomääräyksiä. Mm. ns. tallentamattomia paikallisia

siikakantoja on hyvin monissa Etelä-Suomen joissa, ja perustamalla emokalastoja näistä, voidaan turvata eri kantojen monimuotoisuuden säilyminen ja olemassaolo.

Istutettaessa kaloja on hyvä, että paikallisia kantoja on saatavilla, koska paikallisista kannoista saava hyöty mm. ammattikalastukselle saattaisi olla merkittävästi parempi kuin ns. yleiskannoista (RKTL:n/ Ari Leskelän tekemä siikaraportti Eteläisen Perämeren vaellussiikaistutusten tuloksellisuudesta).

Istukkaiden alkuperään on alettu kiinnittämään entistä enemmän huomiota ja tämä näkyy myös siten, että vesialueomistajat ovat tyytyväisempiä saadessaan istukkaiksi paikallista kantaa olevia kalalajeja.

Edellä mainittuun viitaten Isojoella sijaitsevan Vanhankylän kalanviljelylaitoksen läheisyyteen voitaisiin perustaa nykyvaatimukset täyttävä karanteenilaitos, joka voisi huolehtia koko Eteläisen – Suomen siikakantojen haudonnan.

Alueella sijaitsee runsaasti hyvälaatuista pohjavettä sekä jo toiminnassa oleva Vanhakylän kalanviljelylaitos, jonka koulutettu henkilökunta pystyisi mahdollisten tulevien lisäresurssien lisäksi vastaamaan karanteenilaitoksen toiminnasta. Karanteenihautomo rakennetaan Vanhakylän kalanviljely Oy:n hallinnoimalle tontille.

Poikasten jatkokasvatus voisi tapahtua P.Vääräniemen luonnonravintolammikoissa Taivalkoskella ja vedenomistajien istutuksien käytännötoteutuksesta vastaisi alueelliset kalatalousjärjestöt kuten esim. Österbottens Fiskarförbund rf Vaasan rannikkoseudulla.

3 Toiminta

Isojoelle perustettava karanteenihautomo rakennetaan täyttämään MMM:n päätöksen 1087/1998, 8 § määrittelemät karanteenihautomon ehdot. Haudontaan käytetään pohjavettä, joka johdetaan laitokselle läheisestä pohjavesiesiintymästä. Tällä varmistetaan haudonnassa käytetyn veden puhtaus sekä taataan mädin puhtaus. Vesi jäädytetään lähelle 0 astetta ennen hautomotioloja. Hautomossa on varattuna useita erillisiä haudontalinjastoja, jotka on erotettuna toisistaan, tällöin hautomossa voidaan hautoa useita eri kalakantoja. Hautomon osat ovat eriytetty toisistaan siten että poikasten haudonta voidaan toteuttaa hautomossa aina kuoriutumiseen saakka. Tällöin haudontasuppiloista johdettaisiin kuoriutumisirännit pienpoikasaltaille joista vastakuoriutuneet poikaset voidaan siirtää eteenpäin.

Syksyllä siikojen lisääntymisajankohtana laitokselle voidaan tuoda mätiä haudontaa varten koko Eteläisen–Suomen alueelta. Kaikista lypsetyistä kaloista tai osasta otetaan kalatautinäytteet, jotka lähetetään tutkittavaksi EELA:n. Alueellisten kalakantojen mädinkeräys hoidetaan paikallisten toimijoiden avulla ja mäti siirtyy karanteenilaitoksen vastuulle tullessaan laitokselle, jossa se myös aluksi desinfioidaan. Haudonnassa käytetty pohjavesi desinfioidaan ennen johtamista laitokselta pois. Mäti voidaan hautoa karanteenilaitoksella, joko niin, että se kuoriutuu tai se voidaan siirtää EELA:n tulosten varmistuttua jatkohaudontaan muualle.

Jatkokasvatusta varten vaaditaan esim. siian osalta riittäviä luonnonravintolammikkoja, joissa siiat voidaan jatkokasvattaa yksikesäisiksi. Jatkokasvattajaksi on lupautunut P. Vääräniemi Taivalkoskelta, jolla on pitkäaikainen kokemus siian kasvatuksesta ja jolla on tällä hetkellä emokalastoja osasta Eteläisen - Suomen alueen siikakannoista (mm. Maalahti, Lapuanjoki, Luodon saaristo, Isojoki, Perhönjoki ja Kyrönjoki).

Paikallisten siikakantojen tuottamia istukkaita pyritään käyttämään istutuksissa sekä velvoitteina toteutettavissa istutuksissa, että vesialueomistajien istutuksissa. Näiden istutusten ohjaamisessa on paikallisilla kalatalousjärjestöillä keskeinen rooli.

Österbottens fiskarförbund rf. on panostanut alueellisten siikakantojen hoitotyöhön jo useiden vuosien ajan ja tämän hoitotyön jatkoksi suunnitteilla oleva karanteenihautomo on erittäin tärkeä. Neuvontajärjestöt vastaavat suuresta osasta vesialueiden omistajien rahoituksella toteutettavista istutuksista ja juuri näissä istutuksissa on vesialueiden omistajat toivoneet käytettävän juuri alueen omia kalakantoja.

Paikallisesti erilaistuneiden siikakantojen kasvatusta mädistä istukkaaksi vaatii puhtaan mädin (joka todetaan tautivapaaksi), alkukasvatukselle sopivat olosuhteet ja kesänajan jatkokasvatukselle soveltuvan luonnonravintolammikon.

4 Rakenteet ja tarvittava resurssit

Hankesuunnittelu

Laaditaan karanteenihautomon vaatimukset täyttävät rakennuspiirustukset, jotka pitävät sisällään sekä rakenteelliset ominaisuudet, että karanteenihautomotoiminnalle asetetut vaatimukset (MMM 1087/1998). Suunnitelmassa keskitytään arviolta noin 500-800 l siianmädin haudontakapasiteetin luomiseen. Suunnitelman tärkeimpänä lähtökohtana on riittävän ja laadukkaan pohjaveden käyttömahdollisuus. Vaatimuksina ovat tulevan ja lähtevän veden desinfiointi sekä lämpötilan säätelymahdollisuus.

Suunnitelma pitää sisällään suorakaiteenmuotoisen rakennuksen pääpiirustukset sekä siihen liittyvät sähkösuunnitelmat, vesityksen järjestäminen, tarvittavien laitteiden suunnittelun ym. teknisen puolen suunnittelun.

Suunnittelukustannus yhteensä 10 000 €.

Rakennus

Karanteenihautomorakennus sisältää toisistaan erilliset osastot joissa voidaan hautoa eri vesistöalueilta peräisin olevat mätierät. Rakennus pitää sisällään myös erilliset tilat veden jäähdytykselle sekä desinfiointille. Suunnittelussa ja rakentamisessa otetaan huomioon karanteenihautomolle asetetut erityisvaatimukset.

Rakennuskustannus yhteensä 32 000 €

Vesitysjärjestelmät

Karanteenihautomon vesitysjärjestelmät vastaavat nykypäivän kalatautilainsäädännön vaatimuksia ja estävät eri mätierien hautoutumiseen käytettävän veden ristikontaminaatiot. Vesitysjärjestelmien avulla pohjavesi ohjataan laitoksen veden käsittelylaitteille läheiseltä pohjavedenotto paikalta. Runkolinjana käytetään riittävän suurikokoista putkistoa, jolloin voidaan varmistaa riittävä veden saanti. Pohjaveden riittävyden varmistus vaatii kaksi rinnakkaislinjaa sekä varamoottorit. Vesitysjärjestelmien avulla voidaan hautomossa saada useaan eri osastoon erillinen toisistaan riippumaton vesitysjärjestelmä joka mahdollistaa laitoksen tehokkaan käytön.

Vesityskustannukset yhteensä 24 000 €

Hautomorakenteet

Karanteenihautomo varustetaan riittävillä vesitys linjoilla joilla voidaan turvata erilliset vesitykset kerralla usealle eri linjalle. Hautomoon tuleva vesi johdetaan kokooja-altaasta desinfiointin jälkeen useaan erilliseen runkolinjaan joissa erillisissä tiloissa olevat mätierät voidaan yksilöllisesti hautoa. Jokaisella linjalla varmistetaan mahdollisuus hautoa n.100 litraa mätää. Tällöin hautomon kapasiteetti olisi yhteensä 500-800 litraa mätää vuodessa.

Hautomokustannus yhteensä 8 000 €

Jäähdytyslaitteet

Pohjaveden lämpötila on usein liian korkea takaamaan oikeanlaisen mädin kehityksen siksi sitä joudutaan jäähdyttämään lähelle 0 astetta. Jäähdytysjärjestelmässä pohjavesi ohjataan lämmönvaihtimiin, joissa sen lämpötilaa pystytään tarkasti säätämään. Tällöin myös mädin kehitys silmäpisteelle sekä kuoriutumisasajankohta voidaan tarkasti säädellä. Tämä on erittäin tärkeää jos poikasten jatkokasvatus tapahtuu maantieteellisesti huomattavasti kauempana, jossa kevään lämpösumma poikkeaa haudontaolosuhteista.

Jäähdytyslaittekustannukset yhteensä 26 000 €

Desinfiointilaitteet

Karanteenilaitokselta pois johdettava vesi käsitellään siten ettei mahdollisista kalataudeista ole vaaraa alapuoliselle vesistölle (MMM 1087/1998). Hautomossa käytetty vesi ohjataan veden puhdistuslaitteistoon jossa veden sisältämät mahdolliset taudinaiheuttajat poistetaan. Veden puhdistukseen käytetään sekä desinfiointilaitteistoa että maahan imeyttämistä. Riskialttiimpia mätää haudotaan linjastossa jonka vesi sekä desinfioidaan että imeytetään maahan. Vähemmän riskialttiiden mätien haudonnassa käytetty vesi puhdistetaan vain desinfioidulla.

Desinfiointilaittekustannus yhteensä 15 000 €

Imeytyskentän kustannukset yhteensä 8 000 €

Kuoriutumisaltaat

Osa tai kaikki karanteenihautomolla haudottavasta mädistä voidaan haudottaa loppuun asti eli niin pitkälle, että poikaset kuoriutuvat. Tätä varten haudontasuppiloihin rakennetaan yhteys kasvatusal-
taisiin jonne kuoriutuneet poikaset voivat vapaasti uida. Kuoriutuneet poikaset on helppo kerätä kasvatusaltaista ja siirtää jatkokasvatukseen muualle.

Kuoriutumisalaskustannukset yhteensä 7 000 €.

Tiedottaminen

Hankkeesta tiedottaminen 1 500 €.

Kustannukset yhteensä 131 500 €

Vaasassa 10.03.2004

Österbottens Fiskarförbund rf

Guy Svanbäck

Vanhakylän kalanviljely Oy

Jyrki Latvala

Kalankasvatus Pekka Vääräniemi

Pekka Vääräniemi

Jatkohankesuunnitelma karanteenihautomon rakentamisesta Isojoelle

Jatkohanke päätökseen 4.6.2004 (Dnro 1181/3516/2004)

10.12.2004

1 Taustaa

Vanhakylän Kalanviljely Oy, Österbottens Fiskarförbund rf sekä Kalankasvatus Pekka Vääräniemi hakivat 10.3.2004 päivätyllä hakemuksella avustusta karanteenilaitoksen rakentamiseksi Isojoelle. Hakemuksen mukaiset kustannukset olivat ilman arvonlisäveroa 131 500 euroa. Pohjanmaan TE-keskus myönsi 4.6.2004 (Dnro 1181/3516/2004) avustusta Vanhakylän Kalanviljely Oy:lle karanteenilaitoksen rakentamiseksi Isojoelle. Tuolloin hankkeen kokonaiskustannuksiksi arvioitiin 131 500 euroa.

Hankesuunnitelman toteuttaminen aloitettiin heti rahoituspäätöksen tultua. Ennen varsinaisiin rakennustöihin ryhtymistä selvitettiin rahoituspäätöksessä mainittujen ehtojen ja vaatimusten täyttäminen. Neuvottelut Isojoen kunnan kanssa maa-alueen vuokrauksesta sekä rakennushankkeessa tarvittavien luototusten varmentamiseksi venyivät yli kesäkuukausien. Karanteenilaitoksen suunnittelijaksi valittiin KalaVesi Oy Myrskylästä. Rakennuspiirustusten valmistuttua haettiin rakennuslupa jonka saaminen kesti yli kuukauden. Karanteenilaitos sijaitsee Lapväärtin-Isojoen valuma-alueella joka on Natura –aluetta joten ennen rakennusluvan myöntämistä kuultiin myös paikallista ympäristökeskusta. Karanteenihautomon rakennuslupa myönnettiin 17.11.2004.

Rakennustyöt aloitettiin 18.11.2004 jolloin rakennettiin hautomon perustukset sekä seinä- ja kattorakenteet niin että hautomon harjakaiset pidettiin 10.12.2004. Hautomorakennuksen tulevat ja lähtevät viemäröinnit on tehty sekä osin vesitysjärjestelmät pohjavedelle. Riittävän pohjaveden varmistamiseksi jouduttiin poraamaan kaksi pohjavesikaivoa joista toinen sijaitsee hautomon vieressä ja toinen noin 500 metrin päässä hautomosta. Karanteenihautomon kerrosala on 151 neliötä sisältäen varsinaisen haudontaosaston, vedenkäsittelytilat sekä kylmä- ja lämminvaraston (liite 1).

Hankkeen arvioituihin suunnittelu- ja toteutuskustannuksiin on ennalta arvaamattomasti vaikuttanut se ettei Suomessa ole aiempaa kokemusta tämän kaltaisen hankkeen toteutuksesta vaan hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa joudutaan yhdistelemään usean eri tahon tietämystä. Ensimmäisessä rahoituspäätöksessä (4.6.2004) ei ollut käytössä tarkkoja tietoja koska hankesuunnittelua ei pystytty toteuttamaan ilman rahoitusta. Tarkennetun hankesuunnitelman valmistuttua rahoitusvaje kävi ilmi. **Tällä hetkellä hankkeen saattaminen loppuun vaatii lisärahoitusta 58 500 euroa.**

2 Lisärahoitustarve

2.1 Hankesuunnittelu

Päätöksessä (4.6.2004) myönnetty rahoitus 10 000 €

Lisärahoitustarve 10 000 €

Hankesuunnittelu ja koordinointi vaativat aiempaa huomattavasti enemmän panostusta sillä vastaavanlaista hanketta ei ole muualla ollut. Rakennussuunnittelu, haudonta- ja veden käsittelysuunnittelu sekä sähkösuunnitelmien lisäksi hanke vaatii suunnitelmat pohjaveden ottamiseen ja johtamiseen

liittyvissä asioissa. Lisäksi tarvitaan tarkennettua suunnittelua miten karanteenilaitos saadaan vastaamaan ministeriön vaatimuksia (MMM 1087/1998). Hankkeen suunnittelun ja toteutuksen vaatimustaso on erittäin korkea ja se vaatii runsaasti työnjohto- ja koordinoitavuutta sekä asiantuntija-apua. Karanteenihautomohankkeen rakennustöiden ylläpitämisen turvaamiseksi tarvitaan hankkeen asiantuntijoiden kulukorvausten, puhelinlaskujen sekä kopiointi- ja postituskuluista syntyvien kustannusten kattamiseksi. **Hankkeen vaatima lisärahoitus erityisosaamista vaativiin asiantuntijapalveluihin, suunnitteluun, hallinnointiin ja koordinointiin on yhteensä 10 000 €.**

2.2. Rakennus

Päätöksessä (4.6.2004) myönnetty rahoitus 32 000 €
Lisärahoitustarve 12 000 €

Rahoituspäätöksessä arvioidut hautomorakennuksen kulut osoittautuivat ennakoilta arvaamattomista tekijöistä johtuen suuremmiksi. Karanteenihautomo rakennettiin käyttäen runkomateriaalina puuta. Hallin ulkoverhoilussa käytettiin muovitettua peltiä. Sisäverhoilussa joudutaan materiaali muuttamaan alkuperäisestä ruostumattomaksi uretaanilevyksi. Samoin hallin kaikki väliseinät ja katto tul- laan tekemään kaksipuolisesta ruostumattomasta uretaanilevystä. Näin varmistetaan haudontatilojen riittävä lämpöarvo sekä helppohoitoisuus ja puhtaus. **Hankkeen vaatima lisärahoitus hautomo- rakennukseen on 12 000 €.**

2.3 Vesitysjärjestelmät

Päätöksessä (4.6.2004) myönnetty rahoitus 24 000 €
Lisärahoitustarve 18 000 €

Pohjaveden käyttö karanteenilaitoksella mahdollistaa hyvälaatuisen veden käytön ympärivuoden sekä veden lämpötilan tehokkaan säätelyn. Karanteenihautomon tarpeita varten on porattu kaksi pohjavesikaivoa joiden tuotto riittää haudottavan mädin tarpeisiin. Toinen kaivo sijaitsee aivan rakennuksen lähellä mutta toinen kaivo on porattu noin 500 metrin päähän rakennuksesta. Vesitysjärjestelmän toimivuuden varmistamiseksi kauempaa pohjavesikaivoon tulee asentaa varageneraattori joka varmistaa riittävän veden saannin sähkökatkoksenkin aikana. Lisäksi aiemmasta suunnitel- masta poiketen karanteenihautomon vesityksen turvaamiseksi joudutaan vesi pumppaamaan kaivon lähellä olevaan vesialtaaseen josta se omalla paineella virtaa hautomoon. Allas on suunniteltu 30 kuution vesimäärälle joka varmistaa että varavirta kytkeytyy päälle ennen veden loppumista. **Hankkeen vaatima lisärahoitus vesitysjärjestelmien rakentamiseen on 18 000 €.**

2.4 Desinfiointilaitteet

Päätöksessä (4.6.2004) myönnetty rahoitus
- laitekustannus 15 000 €
- imeytyskenttä 8 000 €
Lisärahoitustarve 0 €

Alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen hautomosta poisjohdettavan veden käsittelyssä ei voida käyttää imeytyskenttää sillä alueen maaperä on liian heikosti läpäisevää joten mahdollista pintava- luntaa ei voida estää. Karanteenihautomon poistovesi käsitellään siten ettei mahdollisista kala- taudeista ole vaaraa alapuoliselle vesistölle (MMM 1087/1998). Tämän takia imeytyskenttään suunnitellut kustannukset kuluvat tehostettujen desinfiointilaitteiden sekä niiden vaatimien putkitus- ten hankintaan ja rakentamiseen. Tämän hetkisen tietototaidon mukaan vesien desinfiointiin tarvit-

tavat menetelmät ja niiden kustannukset ovat vielä epätarkat ja voi olla ettei varatut rahat riitä ja rahaa joudutaan siirtämään toisesta kokonaisuudesta.

2.5 Sähköistys

Päätöksessä (4.6.2004) myönnetty rahoitus 0 €.

Lisärahoitustarve 14 000 €

Ensimmäisessä haussa sähkötysten kustannukset olivat liitettynä mukaan vain rakennusten yleiskustannuksissa eikä eriteltynä. Karanteenihautomon ja pohjaveden ottamoiden sähköistys vaatii sähkökeskuksen sekä tarpeellisen määrän liittymiä ja varavirtajärjestelmän. Näitä kustannuksia ei oltu pystytty ottamaan huomioon aiemmassa suunnitelmassa sillä toinen veden ottamo jouduttiin siirtämään 500 metrin päähän hautomorakennuksesta jonne on vedettävä maakaapeli sekä rakennettava toinen sähköjärjestelmä. **Sähköistyksen vaatima lisärahoitustarve 14 000 €.**

2.6 Tiedotus

Päätöksessä (4.6.2004) myönnetty rahoitus 1500 €

Lisärahoitustarve 2500 €

Hankkeen etenemisestä ja sen tiedotuksesta on laadittu tiedotussuunnitelma jonka mukaan hautomonrakennuksen valmistumisesta tiedotetaan sekä paikallisissa lehdissä että kalatalousalan ammattikunnan julkaisuissa. Tiedotuksen avulla pyritään karanteenilaitoksen tarjoaman haudontamahdollisuuden laajaan leviämiseen siten että syksyllä 2005 laitoksen valmistuttua toiminta lähtisi mahdollisimman hyvin liikkeelle. Tiedotteita laaditaan rakennustöiden kuluessa sekä hautomon valmistuksessa elokuussa 2005. Lisäksi järjestetään karanteenihautomon toiminnasta kiinnostuneille ohjattuja tutustumisvierailuja hautomolle joissa esitellään hautomon toimintaa. **Tiedotuksen lisärahoitustarve on 2500 €.**

2.7 Ulkotyöt

Päätöksessä (4.6.2004) myönnetty rahoitus 0 €

Lisärahoitustarve 2 000 €

Ensimmäisessä hakemuksessa ei ollut huomioitu lainkaan karanteenihautomon ulkotöitä. Hautomonrakennuksen parkkipaikka sekä hautomolle johtava tie päällystetään kulutusta kestäväällä materiaalilla. Pintakerrokseen käytetään joko asfalttia tai sopivaa murskettä joka tasoitetaan. Rakennuksen lähialueet viherrakennetaan ja muotoillaan ympäristöön sopivaksi. Hautomon piha-alue valaistaan. **Ulkotöiden lisärahoitustarve on 2000 €.**

Jatkohankesuunnitelma karanteenihautomon rakentamisesta Isojoelle

Jatkohanke päätökseen 4.6.2004 (Dnro 1181/3516/2004)

17.11.2005

1 Taustaa

Vanhakylän Kalanviljely Oy, Österbottens Fiskarförbund rf sekä Kalankasvatus Pekka Vääräniemi hakivat 10.3.2004 päivätyllä hakemuksella avustusta karanteenilaitoksen rakentamiseksi Isojoelle. Hakemuksen mukaiset kustannukset olivat ilman arvonalisäveroa 131 500 euroa. Pohjanmaan TE-keskus myönsi 4.6.2004 (Dnro 1181/3516/2004) avustusta Vanhakylän Kalanviljely Oy:lle karanteenilaitoksen rakentamiseksi Isojoelle enintään 131 500 euroa sekä 58 500 € hankeen lisäkustannuksiin.

Hankesuunnitelman toteuttaminen aloitettiin heti rahoituspäätöksen tultua. Ennen varsinaisiin rakennustöihin ryhtymistä selvitettiin rahoituspäätöksessä mainittujen ehtojen ja vaatimusten täyttäminen. Neuvottelut Isojoen kunnan kanssa maa-alueen vuokrauksesta sekä rakennushankkeessa tarvittavien luototusten varmentamiseksi venyivät yli kesäkuukausien. Karanteenilaitoksen suunnitelijaksi valittiin KalaVesi Oy Myrskylästä. Rakennuspiirustusten valmistuttua haettiin rakennuslupa jonka saaminen kesti yli kuukauden. Karanteenilaitos sijaitsee Lapväärtin-Isojoen valuma-alueella joka on Natura –aluetta joten ennen rakennusluvan myöntämistä kuultiin myös paikallista ympäristökeskusta. Karanteenihautomon rakennuslupa myönnettiin 17.11.2004.

Rakennustyöt aloitettiin 18.11.2004 jolloin rakennettiin hautomon perustukset sekä seinä- ja kattorakenteet niin että hautomon harjakaiset pidettiin 10.12.2004. Hautomorakennuksen tulevat ja lähtevät viemäröinnit on tehty sekä osin vesitysjärjestelmät pohjavedelle. Riittävän pohjaveden varmistamiseksi jouduttiin poraamaan kaksi pohjavesikaivoa joista toinen sijaitsee hautomon vieressä ja toinen noin 500 metrin päässä hautomosta. Karanteenihautomon kerrosala on 151 neliötä sisältäen varsinaisen haudontaosaston, vedenkäsittelytilat sekä kylmä- ja lämminvaraston.

Hankkeen arvioituihin suunnittelu- ja toteutuskustannuksiin on ennalta arvaamattomasti vaikuttanut se ettei Suomessa ole aiempaa kokemusta tämän kaltaisen hankkeen toteutuksesta vaan hankkeen suunnittelussa ja toteutuksessa joudutaan yhdistelemään usean eri tahon tietämystä. Aiemmissä rahoituspäätöksissä ei ollut käytössä riittävän tarkkoja tietoja koska hankesuunnittelua ei pystytty toteuttamaan ilman rahoitusta. Tarkentuneiden hankesuunnitelmien, täydentävien selvitysten ja osittaisesta koekäytöstä johtuen (jopa muutaman päivän äkilliset ja jyrkät säätilanmuutokset aiheuttivat ennalta arvaamattomia ongelmia, jyrkät säätilanmuutokset saattavat johtua alueella siitä, että paikka sijaitsee ns. pienimuotoisessa jokikanjonissa) sekä karanteenilaitoksen toiminnan varmistaminen vastaamaan ministeriön vaatimuksia (MMM 1087/1998) aiheuttivat ennalta arvaamattomia kuluja. **Karanteenilaitoshankkeen valmiiksi ja täysin toimivaksi saattaminen vaatii loppurahoitusta 38 000 euroa.**

2 Lisärahoitustarve

2.1 Hankesuunnittelu

Aiemmissä päätöksissä myönnetty rahoitus 20 000 €

Hankesuunnittelu ja koordinointi vaativat aiempaa huomattavasti enemmän panostusta sillä vastaavanlaista hanketta ei ole muualla ollut. Rakennussuunnittelu, haudonta- ja veden käsittelysuunnittelu sekä sähkösuunnitelmien lisäksi hanke vaatii suunnitelmat pohjaveden ottamiseen ja johtamiseen

liittyvissä asioissa. Lisäksi tarvitaan tarkennettua suunnittelua miten karanteenilaitos saadaan vastaamaan ministeriön vaatimuksia (MMM 1087/1998). Hankkeen suunnittelun ja toteutuksen vaatimustaso on erittäin korkea ja se vaatii runsaasti työnjohto- ja koordinoitustyötä sekä asiantuntija-apua. Karanteenihautomohankkeen rakennustöiden ylläpitämisen turvaamiseksi tarvitaan hankkeen asiantuntijoiden kulukorvausten, puhelinlaskujen sekä kopiointi- ja postituskuluista syntyvien kustannusten kattamiseksi

2.2. Rakennus

Aiemmissä päätöksissä myönnetty rahoitus 44 000 €

Rahoituspäätöksessä arvioidut hautomorakennuksen kulut osoittautuivat ennakoitua suuremmiksi. Karanteenihautomo rakennettiin käyttäen runkomateriaalina puuta. Hallin ulkoverhoilussa käytettiin muovitettua peltiä. Sisäverhoilussa joudutaan materiaali muuttamaan alkuperäisestä ruostumattomaksi uretaanilevyksi. Samoin hallin kaikki väliseinät ja katto tullessaan tekemään kaksipuolisesta ruostumattomasta uretaanilevystä. Näin varmistetaan haudontatilojen riittävä lämpöarvo sekä helppohoitoisuus ja puhtaus. Rakennustyöt osoittautuivat seuraavista ennakoimattomista tekijöistä johtuen ennakoitua suuritöisemmiksi ja sitä kautta kalliimmiksi:

- Toteutusvaiheessa ja laitoksen alkukäynnistyksessä ilmenneiden ennalta arvaamattomien korjaustöiden takia suunnitelmia tuli muuttaa ja tarkentaa vastaamaan paremmin asetettuja tavoitteita sekä ilmastoinnin, rakenteiden ja kulkuyhteyksien osalta

- Ilmastointi jouduttiin kovilla pakkasilla talvella 2005-2006 pitämään minimissään, joka taas aiheutti runsasta kosteuden kertymistä. Tästä aiheutui se, että kierrätettävää ilmaa joudutaan lämmittämään suunniteltua enemmän, koska muutoin vesitys alkoi jäätymään.

- Läänineläinlääkäri tarkistuksessa kävi mm. ilmi, että koska tiloissa käytetään kemikaaleja niin silloin täytyy olla erilliset ilmastoidut kemikaalien käsittelypaikat.

- Lisäksi kyseisen tarkistuksen yhteydessä todettiin, että hautomotilaan käynti täytyy muuttaa vain pukuhuoneen kautta tapahtuvaksi.

Tästä johtuen rakennuksen kustannukset tulivat kasvamaan ennakoitua suuremmiksi. **Kustannusliikenne n. 6 000 €.**

2.3 Vesitysjärjestelmät

siirtämään 500 metrin päähän hautomorakennuksesta jonne on vedettävä maakaapeli sekä rakennettava toinen sähköjärjestelmä. Karanteenihallin sähköistys tuli seuraavien syiden johdosta maksamaan huomattavasti enemmän kuin aiemmissa suunnitelmissa suunnittelijakonsultti osasi olettaa:

- Kustannusten nousua aiheutti se, että karanteenihallissa tapahtuneet sähkökatkokset valtakunnan verkossa koekäyttöaikana olivat pitempiä, (äärimmillään jopa päivän mittaisia) kuin mihin suunnitelmissa oli varauduttu. Suunnitelma oli rakennettu kustannuksista johtuen siltä pohjalta, että sähkökatkokset ovat lyhyitä ja että vedenkierto ei vielä siitä häiriinny. Edellämämainitusta johtuen jouduttiin kuitenkin rakentamaan kaksi erillistä sähkönjakelukeskusta (hallia ja vedenottoa varten). Keskeytymättömän virransaannin turvaamiseksi karanteenihalliin tarvittiin tehokas sähkögeneraattori joka automaattisesti kytkeytyy päälle mikäli sähkönsaanti keskeytyy valtakunnan verkosta pitemmäksi ajaksi. (Syksyllä 2005 aiheutui pitempi katkos kovista myrskyistä johtuen) Automatiikan ja muiden laitteiden kustannukset ovat kalliita eikä niitä oltu otettu huomioon sen takia aiemmissa hankesuunnitelmissa.

Sähköistyksen ja siihen liittyvien lisätöiden kustannuslisä on yhteensä noin 11 000 e.

2.6 Tiedotus

Aiemmissä päätöksissä myönnetty rahoitus 4000 €.

Hankkeen etenemisestä ja sen tiedotuksesta on laadittu tiedotussuunnitelma jonka mukaan hautomonrakennuksen valmistumisesta tiedotetaan sekä paikallisissa lehdissä että kalatalousalan ammattikunnan julkaisuissa. Tiedotuksen avulla pyritään karanteenilaitoksen tarjoaman haudontamahdollisuuden laajaan leviämiseen siten että syksyllä 2005 laitoksen valmistuttua toiminta lähtisi mahdollisimman hyvin liikkeelle. Tiedotteita laaditaan rakennustöiden kuluessa sekä hautomon valmistuksessa elokuussa 2005. Lisäksi järjestetään karanteenihautomon toiminnasta kiinnostuneille ohjattuja tutustumisvierailuja hautomolle joissa esitellään hautomon toimintaa.

2.7 Ulkotyöt

Aiemmissä päätöksissä myönnetty rahoitus 2 000 €

Ensimmäisessä hakemuksessa ei ollut huomioitu lainkaan karanteenihautomon ulkotöitä. Hautomonrakennuksen parkkipaikka sekä hautomolle johtava tie päällystetään kestäväällä materiaalilla. Pintakerrokseen käytetään joko asfalttia tai sopivaa mursketta joka tasoitetaan. Rakennuksen lähialueet viherrakennetaan ja muotoillaan ympäristöön sopivaksi. Hautomon piha-alue valaistaan.

02.12.2003

NEUVOTTELU KARANTEENILAITOKSEN RAKENTAMISESTA JA KOR-RAKENNETUEN HAKEMISESTA TOIMENPIDEKOKONAISUUDESTA 4.4B

Aika: Maanantai 01.12.2003 klo. 14 – 15.30

Paikka: Pohjanmaan TE-keskus, kalatalousyksikkö

Osallistujat: Jyrki Latvala, Vanhakylän kalanviljely Oy,
jyrki.latvala@ymparisto.fi

Pekka Vääräniemi, Pekka Vääräniemi Oy,
pekka.vaaraniemi@koillismaa.fi

Guy Svanbäck, Österbottens fiskarförbund,
guy.svanback@fishpoint.net

Kyösti Nousiainen (pj), Pohjanmaan TE-keskus, kalatalousyksikkö,
kyosti.nousiainen@te-keskus.fi

Leena Salonpää (siht.), Pohjanmaan TE-keskus, kalatalousyksikkö,
leena.salonpaa@te-keskus.fi

Neuvottelun tarkoitus/ taustatietojen läpikäynti:

Tavoitteena on hakea rakennetukea Pohjanmaan TE-keskuksen toimialueelle rakennettavalle kalojen karanteenilaitokselle. Etelä-Suomea palveleva karanteenilaitos tuli talvella 2003 ajankohtaiseksi kun kävi ilmi, että RKTL/Lautiosaaren karanteenilaitos ei ottaisi enää tulevaisuudessa vastaan muita kuin Perämerellisten kalakantojen mätejä.

Laitokselle näyttäisi olevan tarvetta valtakunnallisestikin tarkasteltuna, sillä Oulun läänin eteläpuoleisella alueella ei ole omaa karanteenilaitosta. Uuden karanteenilaitoksen avulla voidaan auttaa säilyttämään lajien monimuotoisuutta samalla noudattaen olemassa olevia kalojen ja mätien siirtomääräyksiä. Mm. ns. tallentamattomia paikallisia siikakantoja on hyvin monissa joissa, ja perustamalla emokalastoja näistä, voidaan turvata monimuotoisuuden säilyminen ja olemassaolo. Istutettaessa kalaa on hyvä, että paikallisia kantoja on saatavilla, koska paikallisista kannoista saatava hyöty mm. ammattikalastukselle on merkittävä.

Istukkaiden alkuperään on alettu kiinnittämään entistä enemmän huomiota ja tämä näkyy myös siten, että asiakkaat ovat tyytyväisiä saadessaan istutettavaksi oikeaa kantaa olevia kalalajeja.

Karkea kustannusarvio hankkeelle on 100 000 euroa. Hankkeelle on tarkoitus hakea 100 prosenttista tukea toimenpidetekonaisuudesta 4.4 b) *Alan ammattikunnan toteuttamat*

toimet. Neuvottelun tarkoituksena on sopia kolmen eri osapuolen etenemistavoista tässä projektissa.

Puheenvuoroissa esille tulleita asioita:

Karanteenilaitokselle sopivana sijoituspaikkana pidetään Isojoen Vanhakylää, sillä siellä on saatavilla sekä pohjavettä että jokivettä. Pohjaveden saatavuus on ehdoton edellytys karanteenilaitoksen sijoittamispaikan valinnassa.

P.Vääräniemi oli alustavasti pohtinut ja jäsentänyt paperille karanteenihautomon tarvetta (erillinen liite).

Projektissa on hyvin tärkeää muokata selkeä **hankesuunnitelma**. Hankesuunnitelmasta on käytävä ilmi jokaisen hakijaosapuolen osuus projektissa ja siitä saatava hyöty. Päähakijana tulee olemaan Vanhankylän kvl. Hankesuunnitelmasta on käytävä selkeästi esille elinkeinokalatalouden kytkeytyminen projektiin.

Keskusteluissa tuli esille myös, että Suomessa on tarvetta toiselle karanteenilaitokselle, sillä tulevaisuudessa on odotettavissa, että kalojen tautitilanne todennäköisesti pahenee ja samaan aikaan säädökset kovenevat.

Keskustelua käytiin myös siitä olisiko parempi tuottaa vastakuoriutuneita poikasia joka syksyisellä pyynnillä vai perustaa emokalasto. Pohjanmaan TE-keskus kannattaa emokalaston perustamista, sillä joka syksyisellä pyynnillä vähennetään luonnonkutua ja luonnollista lisääntymistä joissakin jokivesistöissä.

Kokouksessa päätettiin siitä, miten asiassa edetään:

Hakijat yhdessä valmistelevat hakemusta ja hankesuunnitelmaa. Hankesuunnitelmaan olisi hyvä hakea jo valmiiksi lausuntoliitteitä mm. RKTL:stä ja EELA:sta. Kustannusarvion teettäminen konsultilla jäi vielä tutkittavaksi, sillä siihen ei pystytä osoittamaan ainakaan toistaiseksi vielä mitään rahaa.

Latvala, Svanbäck ja Vääräniemi pohtivat hankesuunnitelmaa ja hakemusta ja tekevät sen valmiiksi tammikuun loppuun mennessä ja pyytävät tarvittaessa kommentteja ja neuvontaa K. Nousiaiselta/ TE-keskukselta.

Helmikuussa 2004, ennen hakemuksen jättämistä, asiasta pidetään uusi neuvottelutilaisuus TE-keskuksessa. Tällöin tiedetään enemmän ministeriön vaatimuksista ja hakuohjeista liittyen toimenpidekokonaisuuteen 4.4.

VANHANKYLÄN karanteenilaitos

Uusi karanteenilaitos on valmistunut Vanhakylän viljelylaitoksen yhteyteen Isojoella, Vanhankylän kalanviljelylaitos on uuden karanteenilaitoksen päämies, ja muina yhteistyökumppaneina ovat toimineet Österbottens Fiskarförbund Vaasasta ja Pekka Vääräniemi Oy Taivalkoskelta. Pohjanmaan TE-keskus on myöntänyt tuen karanteenilaitoksen rakentamiseen.

Kalasairauksien tehostettu valvonta

Jo 1980 luvun loppupuolelta lähtien on Pohjanmaan rannikolla, kaistalla Kokkola-Kristiinankaupunki, otettu talteen paikalliset siikakannat. Hoitoitoimenpiteisiin on kuulunut, että paikallisista siikakannoista on perustettu emokalastoja, jonka jälkeen asteittain on siirrytty käyttämään näitä kaloja kalanistutuksiin. Tällä hetkellä puolet siikojen istutuksesta Kokkolan-Kristiinan välillä on paikallisia siikakantoja. Koska kalasairauksien valvontatyötä on tehostettu, ei ole enää mahdollista siirtää mätiä sisämaa järviin muuta kuin karanteeniviljelmän kautta, jossa mäti ensin on todettu puhtaaksi. Aikaisemmin on hedelmöitetty mäti viety Kemin lähellä sijaitsevaan Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen karanteenikalanviljelylaitokseen Lautiosaareen. Uuden karanteenilaitoksen tavoitteena on toimia karanteenilaitoksena Etelä-Suomen merialueiden kalakannoille. Perustamalla emokalastoja näistä, voidaan varmistaa eri kantojen monimuotoisuus ja samalla noudattaa voimassa olevat kalojen ja mätien siirtämistä koskevia säädöksiä.

Paikalliset kalakannat

Monessa Etelä-Suomen joessa ja joensuunalueilla, liikkuu paikallisia kalakantoja, joita ei ole otettu talteen. Perustamalla emokalastoja näistä, voidaan turvata eri kantojen monimuotoisuus ja olemassaolo. Kalanistutuksessa on todella eduksi, että on tarjolla paikallisia kantoja, koska näistä saatava hyöty saattaa olla huomattavasti suurempi kuin ns. yleiskantojen antama hyöty. Esimerkkeinä voi mainita, että paikallisten siikakantojen kalastuskausi on Pohjanmaalla n. kuukauden pitempi kuin käytettäessä vaellussiiasta ns. yleiskantaa. Vaellussiiat kulkevat tämän rannikon ohi heinä-syyskuun aikana. Istutuskalojen alkuperä on tullut yhä tärkeämmäksi, ja sen huomaa myös siitä, että vedenomistajat ovat tyytyväisempiä, jos saavat paikallisia kalalajeja istutuksiinsa.

Vanhankylän karanteeniviljelylaitoksen rakentamishanke käynnistyi maaliskuussa 2004, kun Vanhankylän kalanviljelmä jätti tukihakemuksensa Pohjanmaan TE-keskukseen. Positiivinen päätös tuli kesäkuussa samana vuonna ja rakennuslupa saatiin syksyllä. Palkit ja kattotuolit olivat valmiita ennen vuoden vaihdetta. Riittävän pohjaveden saannin turvaamiseksi porattiin kaksi kaivoa, toinen viljelmän viereen ja toinen noin 500 metriä kauempana. Karanteenilaitoksen kerrosala on n.151 m² ja sisältää varsinainen hautomaosasto, vedenkäsittelytilat sekä kylmä- ja lämminvaraston.

Käynnistäminen tänä syksynä

Karanteenilaitos täyttää MMM:n karanteenihautomoja koskevat ehdot, 1087/1988.

Hautomossa käytetään pohjavettä, jota johdetaan laitoksen lähellä olevasta pohjavesilähteestä. Tällä tavalla voidaan varmistaa, että käytössä oleva vesi on puhdasta ja että mäti säilyy puhtaana.

Laitoksen käyttämä vesi voidaan jäähdyttää 0 asteiseksi ennen kuin se päätyy hautomo-osastolle. Enintään voidaan hautomossa hautoa 1280 litraa mätiä, kahdeksassa erillään olevassa linjassa. Hautomon osastot ovat erillään, joten koko haudontaketju (hedelmöityneestä mädistä kuoriutuneisiin poikasiin) tapahtuu samassa altaassa. Käytetty pohjavesi kierrätetään, joten pohjaveden kulutus on pieni. Kierrätetty vesi puhdistetaan suodattimien ja UV-säteilyn avulla. Laitoksen jätevesi desinfioidaan ennen kuin se lasketaan Lapväärtin-/ Isojokeen.

Karanteenilaitos valmistuu syyskuussa 2005 ja on silloin valmis vastaanottamaan ensimmäiset mätilähetykset ”jatkokäsittelyä varten”. Tänä syksynä (2005), siian kutuaikana, laitos voi ottaa vastaan mätiä koko Etelä-Suomen alueelta. Kaikista tai osasta lypsätyistä kaloista otetaan näytteet kalasairauksien mahdollisuuden poissulkemiseksi, ja näytteet lähetetään Eläinlääkintä- ja elintarviketutkimuslaitokseen (EELA). Mahdolliset mädin pyynnit paikallisista/aluellisista kalakannoista, hoidetaan paikallisten toimijoiden voimin. Mädin saavuttua laitokselle, vastuu siirtyy karanteenilaitokselle. Siellä mäti välittömästi myös desinfioidaan. Mäti voidaan hautoa laitoksella niin että poikaset kuoriutuvat tai niin, että mäti siirretään jatkoviljelyyn/jatkokäsittelyyn kun EELA:n tulokset on saatu. Tulokset tulevat yleensä tammi-helmikuun aikana.

Tarkempia tietoja laitoksen toiminnasta ja käytännön järjestelyistä antaa Jyrki Latvala puh. 0400-938642, sähköposti jyrki.latvala@ymparisto.fi

Laitosta koskevasta tiedottamisesta vastaa Guy Svanbäck puh. 0500-860566, sähköposti guy.svanback@fishpoint.net

Guy Svanbäck

KARANTÄNFISKODLING I VANHAKYLÄ

En ny karantänfiskodling har byggts i anslutning till Vanhakylä fiskodling i Storå. Vanhakylä fiskodlingsanstalt är huvudman för den nya karantänfiskodlingen, och samarbetsparter är Österbottens Fiskarförbund och Pekka Vääräniemi Oy. Österbottens TE-central har beviljat bidrag för byggandet av karantänfiskodlingen.

Skärpt kontroll av fisksjukdomar

Ända sedan slutet av 1980-talet har man längts den österbottniska kuststräckan Karleby-Kristinestad tillvaratagit de lokala sikbestånden. Vårdåtgärden har bestått av att man grundat moderfiskbestånd av de lokala sikbestånden, och att man gradvis övergått till att nyttja dessa i samband med fiskutplanteringarna. För närvarande sköts över hälften av sikutplanteringarna i området Karleby-Kristinestad med lokala sikbestånd. På grund av skärpningarna i övervakningen av fisksjukdomar är flyttning av rom till inlandet möjligt enbart om rommen gått via en karantänfiskodling och konstaterats vara ren. Tidigare har den befruktade rommen förts till Vilt- och fiskeriforskningsinstitutets karantänfiskodling i Lautiosaari utanför Kemi, men denna odling avser framöver enbart ta emot rom av fiskbestånd från Bottenviken. Av denna orsak blev det aktuellt att grunda en karantänfiskodling som kan ta hand om fiskbestånd från södra Finland.

Målsättningen för den nya karantänfiskodlingen är att fungera som kläckeri för fiskbestånd från havet för södra Finland. Som en av de centrala målsättningarna hör att säkra en kvalitativ och sjukdomsfri produktion av rom och yngel av fiskbestånd från havet, vilka senare tryggt kan överflyttas till inlandet för vidareförädlning och odling. Med hjälp av den nya karantänfiskodlingen kan man bibehålla arternas diversitet och samtidigt följa de gällande överflyttningsdirektiven för fisk och fiskrom.

Lokala fiskbestånd

Det finns lokala sikbestånd som inte tagits till vara i många älvar, åar och älvmynningar i södra Finland. Genom att skapa moderfiskbestånd av dessa kan man säkra de olika beståndens diversitet och existens. Då man planterar fisk är det bra att det finns lokala bestånd att få, eftersom nyttan som de lokala bestånden kan ge för fisket kan vara betydligt större än vad allmänbestånden ger. T.ex. så är fiskesäsongen på de lokala sikbestånden i Österbotten ca en månad längre än på allmänbestånden av vandringssik, vilka vandrar förbi kusten i juli-september. Man har numera börjat fästa allt större vikt vid utplanteringsfiskarnas ursprung och det här märks även så, att vattenägarna är nöjdare om de får lokala fiskarter för sina utplanteringar.

Byggandet av karantänfiskodlingen i Vanhakylä igångsattes med Vanhakylä fiskodlings ansökan om bidrag till Österbottens TE-central i mars 2004. Positivt beslut fick fiskodlingen i juni samma år. Byggnadslov erhöles samma höst och grunden, bjälkarna och takstolarna var färdiga före årsskiftet. För att få tillräckligt med grundvatten för odlingens behov borrades två brunnar, den ena bredvid odlingen och den andra ca 500 meter bort. Karantänfiskodlingens våningsyta är 151 m² innehållande den egentliga kläckningsavdelningen, vattenbehandlingsutrymmen samt kall- och varmlager.

Igångkörning i höst

Karantänfiskodlingen uppfyller de villkor som finns i JSM:s beslut 1087/1988 gällande karantänkläckerier. För kläckningen nyttjas grundvatten som leds till odlingen från en närbelägen grundvattenkälla. På detta sätt säkras man att det vatten som nyttjas i kläckningen är rent och att rommen är ren. Det vatten som nyttjas i kläckningen kan kylas ner till närmare 0 °C före kläckningsavdelningen. Maximalt kan man kläcka 1280 liter rom i åtta linjer avskilda från varandra i kläckeriet. Avdelningarna i kläckeriet är åtskilda från varandra så, att kläckningen kan göras i kläckeriet från befruktad rom ända fram till kläckta yngel. Det grundvatten som nyttjas recirkuleras, varför åtgången av grundvatten är liten. Det recirkulerade vattnet renas med filter och UV-strålning. Vattnet som avleds från odlingen desinficeras före det leds till Lappfjärds å/Storå.

Karantänfiskodlingen står färdig nu i höst för att ta emot de första partierna rom för kläckning. Under sikens fortplantningstid nu i höst kan odlingen ta emot rom för kläckning från hela södra Finland. Av alla mjölkade fiskar eller delar av dem tas prov för kontroll av fisksjukdomar, och dessa prov sänds till Forskningsanstalten för veterinärmedicin och livsmedel (EELA). Rominsamlingen av de lokala/regionala fiskbestånden borde skötas med hjälp av lokala aktörer. Ansvar för rommen överförs på karantänfiskodlingen när den anländer till odlingen, och där desinficeras rommen till att börja med. Rommen kan antingen kläckas vid odlingen så, att ynglen kläcks eller så att rommen kan flyttas för vidareodling efter att resultaten från EELA är färdiga.

Guy Svanbäck